

NDU-nyt

Nyhedsbrev fra det landsdækkende Netværk vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede

03 · JANUAR 2007

NDU

TEMA

Samrådet og det
kriminalpræventive tilsyn

Region Midtjylland

Nørholm Kollegiet, Herning, Region Midtjylland

Samrådet og det kriminalpræventive tilsyn

*Af Lars Sandberg,
NDU's sekretariat*

I dette nummer af *NDU-nyt* samler vi op på nogle erfaringer med to meget væsentlige funktioner i forhold til sigtede og domfældte udviklingshæmmede:

Samrådsfunktionerne og det kriminalpræventive tilsyn.

En kompetent og professionel håndtering af begge funktioner forudsætter indgående specialviden og et betydeligt erfarings-

grundlag. En sådan håndtering er afgørende for retssikkerheden. Det gælder for den udviklingshæmmede, omgivelserne og samfundet som sådan.

Vi lader Århus Amts Samråd gøre status over sit virke. Og vi beskriver de erfaringer og overvejelser, Sønderjyllands Amt har gjort sig med hensyn til det kriminalpræventive tilsyn.

Artiklerne kan forhåbentligt inspirere i forhold til de igangværende overvejelser om organiserin-

gen og tilrettelæggelsen af begge funktioner.

Billederne er fra bo- og beskæftigelsestilbud, hvor der bor domfældte udviklingshæmmede.

NDU-nyt kan downloades på www.ndu.dk.

God fornøjelse!

Samrådet har en mission – også efter 1. januar 2007

Efter 18 års virke og 103 møder gør Århus Amts Samråd status over sit arbejde og tænker højt om den fremtidige organisering af samrådet.

*Af Anne Kamille Klausen,
NDU's sekretariat*

Samrådet er et tværfagligt sammensat organ, der skal rådgive anklagemyndighed og domstole i sager, hvor en udviklingshæmmede er sigtet eller dømt for overtrædelse af straffeloven.

Samrådenes funktioner er ikke lovhjemlede. De er i stedet oprettet efter en anbefaling fra statens daværende Socialstyrelse i 1986.

Rigsadvokaten anbefaler tillige, at anklagemyndigheden forud for domsforhandlingen indhenter en udtalelse fra det stedlige samråd, når udviklingshæmmede efter straffelovens § 16 skal have en foranstaltning efter samme lovs § 68.

Det er i begyndelsen af januar 2007 endnu usikkert, hvad der helt præcist skal ske med samrådsfunktionerne fremover, jf. boksen med uddrag fra rammeaftalerne på side 10. En afklaring ventes at være på trapperne.

Århus Amts Samråd fortæller i denne rundbordssamtale om erfaringerne fra mange års arbejde

som rådgiver. Flere af medlemmerne har været med siden samrådets oprettelse i 1989. De behandlede i 2006 knap 55 løbende sager og 13 nye sager.

Kræver specialviden
- Hvilke udfordringer har samrådsarbejdet budt på?

”Vi skal rådgive om et meget kompliceret område, som kræver specialviden om psykiatri, socialpædagogik, jura og psykologi,” indleder Asger Birger Klausen. Han er souschef ved driftsområdet for Voksne Handicappede og har været formand for samrådet siden 1991.

”I samrådets første år var det en kamp at få anklagemyndigheden til at opdatere, at vi eksisterede. Og forståeligt nok, for der blev ikke gjort et stort nummer ud af det, da amtet nedsatte samrådet. Organet er jo ikke lovbestemt. Men Århus Amt ønskede at bidrage til at kvalificere domstolenes juridisk baserede beslutningsgrundlag med psykiatrisk og pædagogisk specialviden.”

Kommunikationen med anklagemyndighed og domstole var og er en udfordring. ”Det er vigtigt, at vi kan tale ’deres sprog’. Derfor har samrådet altid haft en jurist som sekretær og tovholder,” forklarer Anne Marie Thyrring, jurist og medlem af samrådet

siden 2003. ”Det er vigtigt, at man ikke roder rundt i begreber og paragraffer. Man bliver mødt på en anden måde, når man er en af ’deres’. Sådan er det bare.”

Ifølge samrådsformanden Asger Birger Klausen er lovgivningen en anden udfordring. ”Det ville være en hel del nemmere, hvis straffeloven og serviceloven var bedre afstemt med hinanden. Eksempelvis opererer man stadig med institutionsbegrebet i straffeloven, men det blev opgivet med servicelovens vedtagelse i 1998, hvilket indebærer andre muligheder og begrænsninger i arbejdet for det pædagogiske personale.”

- Så anklagemyndigheden har opdaget jer?

”Ja, og jeg tror, at en af grundene er, at vi selv inden for korte frister kan levere en kompetent udtalelse. I særlige tilfælde i løbet af 24 timer,” siger samrådsformand Asger Birger Klausen.

Jurist Anne Marie Thyrring fortæller, at samrådet løbende får henvendelser fra statsadvokaten eller politimestrene. ”Den enkelte jurist når aldrig at opbygge stor erfaring på dette specielle område, så de henvender sig, når de får en sag. Vi har også haft repræsentanter fra anklagemyndigheden på besøg på de tilbud, hvor de domfældte ’afsoner’. Anklagemyndigheden

har bestemt interesse i området, selvom det kun er en lille del af deres arbejde.”

Stor troværdighed

- Følger domstolene jeres anbefalinger?

”Ja, det gør de i ca. 90 pct. af tilfældene,” siger samrådsformand Asger Birger Klausen.

”Her spiller vores troværdighed en stor rolle,” vurderer Helen Hjortshøj, kriminalforsorgsleder og medlem af samrådet siden 2002. ”Vi er et seriøst arbejdende organ, som aktivt bruger hinandens respektive kompetencer. Sagerne bliver belyst grundigt og nuanceret – og jeg synes, vi er meget saglige og realistiske, når vi lægger vores anbefalinger frem. Og derfor bliver der lyttet til os – også når vi ind imellem kommer med et lidt alternativt forslag.

Eksempelvis kan det virke oplagt, at en banal sag skal ende med et tiltalefrafald, fordi den udviklingshæmmede i forvejen har en dom og bor i et botilbud. Det sker hyppigt. Men i den konkrete sag går vi måske ind og anbefaler en bøde, fordi personen efter vores vurdering har brug for at mærke, at handlingen skal have konsekvenser for ham. Han ved godt, den er gal.”

Kurt Sørensen, overlæge ved Oligofreniklinikken under Psykiatrien i Århus Amt og samrådsmedlem siden 1989, fortæller: ”Vi har haft få sager, hvor statsadvokaten ikke har fulgt vores indstilling om at lempe dommen. Vi mente, at den pædagogiske vinkel skulle vægtes højt, men vidste godt, at statsadvokaten formentlig ville tage større hensyn til borgernes retsfølelse.”

”Samrådet skal anskue sagen fra en socialpædagogisk vinkel, men det er ikke kun af hensyn til den domfældte,” indskyder jurist Anne Marie Thyrring. ”Vi har også et ansvar over for borgerne – vi skal bidrage til, at de domfældte får en passende sanktion. Det ansvar er vi os bevidst, når vi skriver vores anbefalinger.”

”Når statsadvokaten en sjælden gang er uenig med os, giver det jo anledning til refleksioner hos os i forhold til den linie, vi skal lægge i lignende sager,”

siger kriminalforsorgsleder Helen Hjortshøj.

- Hvad mener bo- og beskæftigelsestilbuddene om samrådets arbejde?

”De ved, at vi har snor i sagerne og sørger for, at den socialfaglige vinkel kommer på,” vurderer samrådsformanden Asger Birger Klausen. ”Og de udtalelser, vi får fra bo- og beskæftigelsestilbuddene i dag, er langt bedre end tidligere. I de første år var det noget mangelfuldt, og vi har måttet bede nogle tilbud indsende en

Åbrinken, Allingåbro, Region Midtjylland

ny og mere præcis udtalelse. På den måde har vi været med til at kvalificere tilbuddenes skriftlige dokumentation.”

Socialkonsulent Rita Storgård, samrådsmedlem siden 1990, tilføjer, at amtet har lavet en tjekliste, som botilbuddene kan støtte sig til, når de skal skrive en udtalelse til samrådet.

Retssikkerheden i højsædet

- Hvilken forskel har I gjort?

”På et mere overordnet plan har samrådet formået at bidrage

til at sikre retssikkerheden for den enkelte udviklingshæmmede,” vurderer samrådsformanden Asger Birger Klausen. ”Med vores viden om målgruppen sikrer vi, at der også bliver lagt en socialfaglig vinkel ind i domstolens arbejde, så de har grundlaget for at afsige den rigtige dom.”

For kriminalforsorgsleder Helen Hjortshøj er proportionalitetsprincippet helt afgørende: ”Vi må ikke foreslå en foranstaltning eller et vilkår, der er ude af proportion med den kriminelle handling.

Jeg skeler også til længden af den straf, en strafegnet person vil få for en tilsvarende kriminalitet. Der skal være sammenhæng i tingene, og det har vi været med til at sikre.”

”Vi har haft sager, hvor den domfældtes forbrydelser var meget grove og endte med, at den samme person kom helt ud af kriminaliteten”, husker John Nikolajsen, forstander og medlem af samrådet siden 1989. ”Det er ikke direkte samrådets fortjeneste, men alligevel tager vi nok lidt del i æren. Vi har jo fulgt disse sager tæt – ofte i årevis.”

Samrådet og Retslægerådet

”Hvis ikke samrådet fandtes, ville anklagemyndighederne være nødt til at bede Retslægerådet komme med en vurdering. Og den vil være psykiatrisk baseret,” forklarer overlæge Kurt Sørensen.

”Det er en markant fordel, at vi har et indgående kendskab til målgruppen og de botilbud, vi peger på. Vi ved, hvor man kan levere den fornødne pædagogiske indsats. Det gør Retslægerådet ikke. Vi kan også bedre se, hvorfor den udviklingshæmmede pludseligt sætter ild på et hønseshus på et tidspunkt, hvor han ellers er inde i en positiv udvikling. Der er måske helt specifikke grunde til det, og risikoen for, at det sker igen, er meget lille. Derfor bør dommen set fra vores side ikke skærpes trods ildspåsættelsen. Vi skal fastholde den positive udvikling, han faktisk er inde i.”

”Det er yderst få sager, der går videre til Retslægerådet, nemlig de, der drejer sig om farlighedsvurderinger,” siger jurist Anne Marie Thyrring. ”Vi har eksempler på, at Retslægerådet knytter et vilkår til deres anbefaling, som rent juridisk ikke kan lade sig gøre, og ind imel-

lem bliver der også afsagt en dom, der ikke kan gennemføres. Der er nemlig stadig dommere, som tror, at pædagogerne må låse dørene. Men når sagen bliver forelagt for samrådet, så bliver den slags misforståelser ryddet af vejen.”

”I de første fem til syv år var der mange sager, som gik til Retslægerådet. Sådan er det ikke længere, og det viser, at anklagemyndigheden ved, at vi arbejder seriøst,” siger forstander John Nikolajsen.

”Samrådet er i modsætning til Retslægerådet fagligt meget bredt

funderet og kan derfor give en tværfaglig vurdering af sagerne,” tilføjer samrådsformand Asger Birger Klausen. ”Samtidig er personkontinuiteten med til at sikre kvaliteten af vores anbefalinger og udtalelser.”

- Er der sager, hvor I ikke har gjort nok for at forhindre kriminelt recidiv?

”Jeg kan ikke huske en sag, hvor vi gik helt galt i byen,” siger samrådsformand Asger Birger Klausen.

”Vi har personer, hvis sag vi løbende har behandlet siden 1989,

men det kan samrådet ikke lastes for,” vurderer forstander John Nikolajsen.

”Der har været sager, som i begyndelsen handlede om tyveri og anden småkriminalitet, men som over en ganske kort årrække udviklede sig til alvorlig voldskriminalitet - det er da ret frustrerende,” siger jurist Anne Marie Thyrring. Hun tilføjer, at det er en svær problemstilling: ”Samrådet skal jo vejlede retssystemet, og herefter er det amtets opgave at levere tilsyn og pædagogisk støtte. Hvis den kriminelle løbebane fortsætter, hvem har så ansvaret? Er det sam-

rådet, fordi det ikke har anbefalet en tilstrækkelig 'skrap' foranstaltning, eller botilbuddene fordi den pædagogiske indsats ikke virkede? Og hvem kan vide, om det ville have hjulpet, hvis samrådet havde anbefalet en 'skrappere' foranstaltning? Eller om domstolene havde fulgt denne anbefaling?"

"Det er naturligvis ikke noget, vi håber på, men en skærpelse af dommen gør det muligt at fastholde den domfældte i et pædagogisk udviklingsforløb," forklarer samrådsformand Asger Birger Klausen. "Det er svært at lave et pædagogisk forløb, når den domfældte kan komme og gå, som han selv vil. De bor som regel i en bolig, hvor de har ret til at låse deres værelsesdør, og det kan være svært at udøve pædagogisk arbejde gennem en dør. En skærpelse af dommen kan være nyttigt for den udviklingshæmmede, hvis han ikke kan holde sig fra kriminalitet."

Formelt og alsidigt organ

- Uden ensartede retningslinier har samrådene fungeret noget forskelligt. Hvad har kendetegnet Århus Amts Samråd?

"Vi var for en del år siden med på en konference for samråd, hvor vi skulle udveksle erfaringer," beretter samrådsformand Asger Birger Klausen. Først blev vi meget overraskede over, at der faktisk var amter, som endnu ikke havde etableret samråd. Og det blev tydeligt for os, at der var lige så mange forskellige måder at organisere sit samrådsarbejde på, som der var amter med samråd.

Konferencen viste os, at de mål, man med god mening kan sætte op for samrådet, ja, dem kunne vi fuldt ud leve op til. Vores samråd har siden begyndelsen været formaliseret med forretningsorden mv. (se boksen på side 8 og 9, red.)

og bestået af forskellige fagfolk med specialviden om området. Jeg har andre steder set blot to fagpersoner varetage opgaven og kalde sig et samråd. Jeg mener, at det er for spinkelt et grundlag at rådgive retsinstanterne på."

- Er I aldrig uenige om, hvilken sanktion I skal anbefale?

"Jo, det sker. Det er typisk de sager, hvor vi skal vurdere, hvad der karakteriserer den tiltalte, altså hvad han har i sig," siger overlæge Kurt Sørensen. "Selvom vi kan være uenige, når vi altid frem til en fælles beslutning, så vi kan afgive en anbefaling. Ind i mellem må vi da argumentere grundigt og længe for vores respektive synspunkter, og så er det jo rart, at vi er lydhøre over for hinanden."

Få og kompetente samråd i fremtiden

- Opgave- og strukturreformen er nu en realitet? Hvad sker der med samrådene?

"Det ved vi ikke," lyder det rundt om bordet.

"Frem for alt er det afgørende, at samrådene fortsat er befolket af forskellige fagpersoner med hver deres specialviden," mener kriminalforsorgsleder Helen Hjortshøj. "Det skal være folk, som er meget tæt på praksis, og som ved, hvordan man til dagligt arbejder med domfældte."

"Det er vigtigt at man samler samrådene på få enheder, så der kan oparbejdes det fornødne erfaringsgrundlag. Det gør næppe heller noget, hvis politiet og statsadvokaten ikke skal henvende sig mange forskellige steder," vurderer forstander John Nikolajsen.

"Det er svært at forudsige, i hvilken form samrådet fortsætter," siger samrådsformanden Asger

Birger Klausen. "Nu, hvor der ikke kom lovgivning på området, vil man nok se forskellige initiativer. Jeg tror, at store kommuner som København og Århus og regionerne vil forsøge at gribe opgaven. Skidt med, hvor funktionen ender, så længe den bliver løst ordentligt. Det er en vigtig opgave. Vi har gennem årene gjort en forskel for de voksne udviklingshæmmede, som er kommet rigtig galt af sted. At være med til at tegne et forløb, der gør, at vi kan få dem på rette kurs igen – det er helt afgørende for dem, deres omgivelser og retssikkerheden. Og jeg tror, at politi og domstole har været meget tilfredse med de faglige bidrag, som vi har understøttet deres arbejde med. De råder naturligvis ikke selv over den faglige ekspertise. Det har i hvert fald været tilfredsstillende for os, at vi har været med til at finde løsninger, der var pædagogisk velfunderet."

Uddrag af Århus Amts forretningsorden for Samrådet vedrørende psykisk handicappede lovovertrædere

§ 1 Samrådet består af lederen af Kontoret for Psykisk Handicappede som formand, en repræsentant fra Kriminalforsorgen, en psykiater, en pædagogisk konsulent (stedfortræder for formanden), en repræsentant fra en boform for vidtgående fysisk/psykisk handicappede, en psykolog og en jurist fra Driftsområdet for Voksne Handicappede, Århus Amt.

Samrådet kan endvidere ad hoc tilkalde andre særlige sagkyndige, herunder embedslæge, socialkonsulent og/eller socialrådgiver.

§ 3 Samrådets opgave er at afgive vejledende udtalelser til anklagemyndigheden og domstole om retsfølger overfor lovovertrædere med et vidtgående psykisk handicap for derved at tilgodese den mest hensigtsmæssige sanktion ved en tilbundsgående klarlægning af hans/hendes sociale, fysiske og psykiske situation.

En vejledende udtalelse fra Samrådet kan indhentes såvel på det sagsforberedende plan som ved valget af den mest velegnede sanktionsform, idet man for gruppen af personer med vidtgående psykisk handicap udover at lægge vægt på det psykiske handicap må lægge vægt på den pågældendes mentale tilstand, den sociale adfærd, vedkommendes baggrund og fremtidige udviklingsmuligheder.

§ 6 Møde i Samrådet afholdes efter behov.

Samrådet skal kunne afgive en vejledende udtalelse i løbet af 24 timer fra sagens modtagelse.

§ 8 Samrådets opgave er at afgive vejledende udtalelser herunder om:

1. den sigtede bør fritages for straf i henhold til straffelovens § 16, stk. 1 og stk. 2,
2. hensigtsmæssigheden af anbringelse af en sigtet person med vidtgående psykisk handicap i arrest eller i varetægtssurrogat, og i hvilken foranstaltning (retsplejelovens § 765, jf. § 777),
3. hensigtsmæssigheden af at lade pågældende mentalundersøge,

4. hensigtsmæssigheden af at lade pågældende mentalundersøge i arrest, psykiatrisk sygehus, sygehusafdeling, anden institution eller foranstaltning (retsplejelovens § 809, stk. 2),
5. sanktionsvalg, eventuelt på grundlag af foretagen mentalundersøgelse, mental-observation eller udtalelse fra retslægerådet,
6. fastsættelse af vilkår for betingede domme (straffelovens § 57),
7. fastsættelse af vilkår for tiltalefrafald (retsplejelovens § 723 a),
8. ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter straffelovens §§ 68-69 (straffelovens § 72),
9. overførsel fra fængsel til hospital, egnet hjem, institution til særlig pleje og omsorg, (straffelovens § 49, stk. 2),
10. meddelelse af friheder mv. til lovovertredere med et vidtgående psykisk handicap, der er dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykisk handicap, (Justitsministeriets cirkulære nr. 227 af 15. november 1977),
11. at give løbende informationer til amtet om foranstaltninger for åndssvage/vidtgående psykisk udviklingshæmmede lovovertredere, herunder være vejledende og rådgivende over for amtets visitationsudvalg vedrørende visitationer til døgninstitutioner i henhold til bistandslovens § 112, stk. 1.

Kofoedsminde, Rødby, Region Sjælland

Samrådsfunktionen efter 1. januar 2007, jf. rammeaftalerne mellem de fem regioner og de respektive kommuner

Region Hovedstaden:

Samrådsfunktionen nævnes ikke i den sociale rammeaftale for 2007.

Region Sjælland:

Der er ikke taget særskilt stilling til forankringen af samrådsfunktionen.

Region Syddanmark:

"Region og kommuner nedsætter i fællesskab et tværfagligt samråd med henblik på at udtale sig vejledende om sanktionsformer for udviklingshæmmede lovovertrædere over for myndigheder og domstole. NDU's standarder for samrådsarbejdet inddrages."

Region Midtjylland:

"Der foreslås et kommunalt ledet samråd. Region Midtjylland varetager sekretariatsfunktionen, idet Region Midtjylland primært driver tilbuddene på området. Udgifter forbundet med samrådet finansieres via takster for tilbud til de domsanbragte, såfremt kommuner og regioner i forbindelse med nyt regelsæt ikke kompenseres for udgiften."

Region Nordjylland:

"Der nedsættes af kommunerne og Region Nordjylland i fællesskab et tværfagligt samråd med henblik på, over for anklagemyndigheder og domstole, at udtale sig vejledende om sanktionsformer for udviklingshæmmede lovovertrædere. NDU's standarder inddrages."

Århus Amts Samråd - et værdifuldt og kompetent samarbejdsorgan for statsadvokaten

Af Lars Sandberg,
NDU's sekretariat

Statsadvokaturen i Viborg har haft en god samarbejdspartner i Århus Amts Samråd. Det vurderer statsadvokat Peter Brøndt Jørgensen.

”Ja, det har fungeret ganske upåklageligt. Det er en vanskelig gruppe lovoertrædere, vi har med at gøre her, og det er centralt, at hver sag bliver behandlet individuelt. Samrådet har derfor vurderet, om og hvorledes en foreslået foranstaltning kan realiseres i praksis. Den opgave har man løst på en for os tilfredsstillende måde.”

I forhold til statsadvokatens løbende kontrol med foranstaltningerne har samrådet også været et nyttigt organ.

”Det har været værdifuldt og vigtigt for os at have et samråd, som er alsidigt bemandet og derfor har forstand på sagsområdet. Århus Amts Samråd har været i stand til at udtale sig på kompetent vis i forbindelse med de årlige høringer,

hvor vi skal tage stilling til, om foranstaltningerne skal ændres.

Dette samråd har ageret fleksibelt, når vi med kort varsel har haft behov for at indhente en udtalelse. Det er jo helt afgørende, at samrådene ikke udgør et forsinkende led i sagsbehandlingen.”

Om samrådsfunktionernes fremtid siger Peter Brøndt Jørgensen:

”Det er væsentligt, at de videreføres. Der hersker jo stadig lidt uklarhed om, hvad der præcist skal ske efter amternes nedlæggelse. Men jeg vil være betænkelig, hvis samrådsfunktionerne fordeles på 98 kommuner. Man skal huske på, at det er et relativt lille, men meget komplekst felt. Derfor er det svært at opbygge erfaring og ekspertise af betydning, hvis sagerne bliver spredt på mange aktører. Mit råd er derfor, at man opererer med forholdsvis få samråd.”

Tilsynet skal forhindre ny kriminalitet – derfor er det så vigtigt

Den tilsynsførende skal sikre, at den domfældte overholder dommens vilkår og så vidt muligt ikke begår ny kriminalitet. Den tilsynsførende skal også lave indstillinger og udtalelser til samrådet om de pædagogiske tiltag og effekten heraf. Her fortælles om tilsynsfunktionen ud fra de erfaringer, man i en årrække har gjort sig i Sønderjyllands Amt.

Af Bent Kristensen*, stedfortrædende forstander på Grønnebæk, Region Syddanmark, og Lise Udsen, NDU's sekretariat

Det er afgørende for tilsynet, at anklagemyndigheden allerede inden domsafsigelsen inddrager en repræsentant for tilsynsmyndigheden, når en udviklingshæmmet person er tiltalt for en overtrædelse af straffeloven. Får denne en dom, bør det første tilsynsbesøg aftales.

Besøget skal afklare flere spørgsmål for den dømte: Hvad betyder dommen præcist? Er der fastsat vilkår for den dømte? Hvorfor skal der føres et tilsyn? Hvad består den tilsynsførendes støtte- og kontrolfunktion i? Og hvilke rettigheder har den dømte?

Hvordan kan tilsynet føres, så det står i et rimeligt forhold til den begåede kriminalitet og risikoen for ny kriminalitet?

Udgangspunktet for tilsynet er dommen. To enslydende domme betyder imidlertid ikke, at tilsynet nødvendigvis udføres på samme måde. Det afhænger af kriminaliteten, der førte til dommen, og vurderingen af risiko for ny kriminalitet.

Hovedparten af de dømte har en dom til tilsyn med mulighed for anbringelse i institution efter administrativ beslutning fra til-

Grønnebæk, Region Syddanmark

synsmyndigheden. Hvis det således vurderes, at der er risiko for ny kriminalitet, kan tilsynsmyndigheden beslutte, at den domfældte skal overflyttes til – eller forblive på – et bo- og beskæftigelsestilbud.

Det overordnede mål for enhver dom er, at der sættes en positiv udvikling i gang, og at den domfældte overholder dommens vilkår og ikke begår ny kriminalitet.

Vilkårene kan eksempelvis vedrøre kønsdriftsdæmpende medicin, antabus- og misbrugsbehandling, ambulans psykiatrisk behandling, deltagelse i dagbeskæftigelse og forbud mod at være sammen med mindreårige.

Et tæt og ressourcekrævende tilsyn

Navnlig i perioden lige efter domsafsigelsen er der behov for et meget tæt tilsyn, så der kan sættes hurtigt ind, hvis der er opræk til problemer. Derved nedsættes risikoen for ny kriminalitet.

Over tid sker der i en del tilfælde en forbedring, så tilsynet kan udøves mindre intensivt.

Frekvensen af tilsynsbesøg kan variere lige fra en eller to gange om ugen til en gang hvert kvartal. Det afhænger eksempelvis af de problematikker, som er gældende i forhold til den domfældte, og af om vedkommende bor for sig selv, i et kommunalt bofællesskab eller i et regionalt bo- og beskæftigelsestilbud.

Bor den domfældte for sig selv, aflægges den tilsynsførende besøg flere gange om måneden. Hvis den domfældte bor i et bo- og beskæftigelsestilbud, og det kører rimelig problemfrit, er den tilsynsførende som regel kun med ved statusmøderne kvartalsvis eller hvert halve

år. De medarbejdere, der har med den domfældte at gøre, har så en skærpet pligt til at melde tilbage til den tilsynsførende, hvis personen ikke lever op til de aftaler, der er indgået.

Opstår der kriser undervejs, kan personalet kontakte den tilsynsførende, der så tager ud til bo- og beskæftigelsestilbuddet. Herefter aflægges tilsynsbesøg måske hver 14. dag i en periode, hvor den tilsynsførende forsøger at løse op for krisen ved at have nogle opbyggelige samtaler med både den dømte og personalet.

Den tætte opfølgning gør tilsynet til en tidskrævende opgave.

Stor faglig indsigt

Den tilsynsførende skal have en indgående indsigt i menneskers reaktionsmønstre og viden om effektive pædagogiske metoder for at kunne rådgive den dømte og eventuelt også det personale, der er omkring den dømte. Den tilsynsførende skal kunne vurdere, hvilken støtte personen skal have. Det kan være samtaler med en psykolog, en sexolog, en læge, eller en seksualvejleder.

Den tilsynsførende skal besidde fagspecifikke kompetencer, hvorved denne kan vurdere adfærdsmønstre, som indikerer risiko for ny kriminalitet, og hvordan der mest hensigtsmæssigt kan arbejdes med dette.

Den tilsynsførende skal kende den dømtes intelligensniveau: Hvad forstår han, hvad forstår han ikke, hvilket aldersniveau er han på udviklingsmæssigt i forhold til forskellige parametre? Og hvad indebærer det for den pædagogiske tilgang og kommunikationen med ham?

En del af de dømte udviklingshæmmede vil gerne male et glansbillede af sig selv. De kan være gode til at formulere sig, hvorfor man let kan komme til at overvurdere deres kunnen. En del domfældte kan således godt ”snyde” deres omgivelser - og det kan skade dem selv.

Derfor skal den tilsynsførende have betydelig erfaring og faglig viden, så det sikres, at den dømte får den nødvendige og tilstrækkelige støtte og behandling.

Kontakten til den dømte

Den tilsynsførende skal have mod og lyst til at indgå i relationen med den domfældte. Den tilsynsførende skal være synlig og nærværende samt have en god indlevelsessevne. På den måde kan der opnås en god kontakt til den domfældte. Denne skal forstå, at man arbejder samme vej og mod fælles mål – at den dømte får et bedre liv, og at kriminalitet undgås.

I de fleste tilfælde er de dømte interesserede i at samarbejde. Men når en dømt afviser at indgå i samarbejdet og overtræder dommens vilkår, skal den tilsynsførende straks reagere. Tilsynsmyndigheden skal orienteres, og det kan afhængig af situationen være nødvendigt at inddrage politiet. Eller retten, der skal afgøre, om vilkårene eller dommen skal skærpes.

Forståelse og ejerskab

Domfældte udviklingshæmmede er som regel på flere måder sårbare. Mange er tidligt skadede og har måske sjældent oplevet, at der er blevet draget omsorg for dem eller stillet passende krav til dem. De har ofte meget lidt tillid til andre mennesker. Og mange forstår ikke rækkevidden af det, de har gjort og er blevet dømt for.

Den tilsynsførende må derfor forsøge at skabe en forståelse hos den dømte og sætte nogle rammer gennem handleplaner og samarbejdsaftaler, der skal gøre det muligt for den dømte at udvikle sig og ændre sine handlemønstre. Den dømte skal føle sig inddraget i processen og have ejerskab til det, der skal ske.

Risikoen for recidiv

En stor udfordring i tilsynet er at vurdere risikoen for, at den domfældte begår ny kriminalitet. Der anvendes endnu ikke evidensbaserede metoder til dette formål på det sociale område. Derfor må den tilsynsførende blandt andet basere sin vurdering af den domfældte ud fra den viden og de indtryk, tilsynsbesøgene giver. Der kan, afhængigt af omstændighederne, også trækkes på de observationer, lægen, pædagogerne, seksualvejlederen m.fl. måtte have gjort sig.

Risikovurderingen kan fokusere på den domfældtes mentale tilstand og aktuelle sindstilstand samt de sociale strukturer omkring personen. Hvor stabil er vedkommende? I forhold til sit arbejde? I forhold til vilkårene i dommen? I det sociale liv? Bliver aftaler om frihedsgrader mv. overholdt? Udviser den dømte aggressiv adfærd eller ikke? Er den problemadfærd, der førte til den kriminelle handling og dommen, ændret? Er der måske som konsekvens opstået en anden problemadfærd, som kan resultere i en ny og anden form for kriminalitet? Og så videre.

Afrapportering om forløbet

Statsadvokaterne fører kontrol med foranstaltningerne mindst én gang om året. I den forbindelse udarbejder den tilsynsførende en redegørelse om det hidtidige forløb til samrådet, som skal vurdere

denne til brug for sin samlede besvarelse til statsadvokaten.

Redegørelsen skal blandt andet beskrive tilsynets omfang og hyppighed, de pædagogiske tiltag og effekten heraf, samt eventuelle overtrædelser af vilkår og aftaler, som kan have betydning for risikovurderingen. Heri indgår også den dømtes motivation for at deltage i behandlingen. Redegørelsen kan fylde to-tre sider. Hertil kan komme bilag med for eksempel handleplaner, personbeskrivelser, statusbeskrivelser og udtalelser fra særlige sagkyndige.

Den tilsynsførende kan også lave en begrundet indstilling om ændring af en dom eller vilkårene i en dom. Denne indstilling skal samrådet i givet fald vurdere, inden statsadvokaten involveres.

Den tilsynsførende kan også have samarbejde med bistandsværger, kommunale hjemmevejledere, praktiserende læger, dagtilbud mv.

* Bent Kristensen har ført tilsyn med 40-50 domfældte udviklingshæmmede siden 1994. Det kriminalpræventive tilsyn kan udføres på forskellige måder. De standarder, NDU og Danske Regioner udsendte i september 2006, kan bruges til at skabe kvalitet og retssikkerhed i arbejdet, herunder i tilsynet, med domfældte udviklingshæmmede.

Nyheder

Af Lars Sandberg,
NDU's sekretariat

NDU, Region Midtjylland og VISO

NDU's sekretariat er fra 1. januar 2007 overført til voksensocialafdelingen i Region Midtjylland, som er den nye driftsherre for det landsdækkende netværk.

Cand.jur. Anne Jastrup er chef for afdelingen, der har to kontorer.

Region Midtjylland og VISO har aftalt, at NDU's sekretariat og videnssteam skal videreføre sit virke og løse opgaver for den nye statslige vidensorganisation inden for en ramme på 1,1 mio. kr. i 2007.

Ny adresse mv.

NDU's sekretariat er flyttet fra Landsbyen Sølund til Engtoften 5, 8260 Viby J.

Mailadressen er:
NDU@regionmidtjylland.dk.
Telefonnummeret er indtil videre 21 72 91 97. Nyt nummer vil snart blive oplyst på hjemmesiden: www.ndu.dk.

Landsdækkende undersøgelse

Danske Regioner og NDU har udsendt et spørgeskema til en landsdækkende undersøgelse af en række forhold på området.

Det var tanken, at der skulle publiceres en redegørelse herom inden udgangen af 2006. Der mangler imidlertid endnu en del data, hvorfor redegørelsen først kommer i løbet af foråret.

Projekt risikovurdering

NDU har ansøgt om 1,6 mio. kr. fra satspuljen for 2007 til udvikling af komplementære metoder til risikovurdering af domfældte udviklingshæmmede. Satspuljeparterne valgte at prioritere hovedparten af midlerne til børn- og ungeområdet.

Der resterer dog en pulje til kvalitets- og vidensudvikling på handicapområdet – og NDU vil søge om midlerne fra denne pulje.

På vej i NDU-nyt

I de kommende nyhedsbreve bringes artikler om bl.a.:

- gode udslusningsforløb
- dilemmaer, når voldelige beboere politianmeldes
- udfordringer og resultater i forbindelse med behandlingsture
- indsatsen over for unge domfældte med massive psyko-soziale problemer
- samtalerapi med domfældte udviklingshæmmede
- fortolkninger af straffelov og servicelov på centrale områder - illustreret med cases
- kompleksiteten i det individuelt tilrettelagte behandlingsarbejde
- arbejdet med beboere, som er seksuelle krænkere og har specielle seksuelle orienteringer
- etik og menneskesyn i det pædagogiske arbejde med udviklingshæmmede, som har en problematisk og udadretagerende adfærd
- domfældte udviklingshæmmede med ADHD
- statsadvokaternes hidtidige erfaringer med de tidsbegrænsede straffe
- resultaterne af den landsdækkende undersøgelse
- Retslægerådets rolle i forhold til domfældte udviklingshæmmede

NDU's sekretariat vil meget gerne i kontakt med f.eks. botilbud, der har erfaringer, som med fordel kan formidles til andre via *NDU-nyt*, nyheds-mails eller www.ndu.dk.

Indhold

Samrådet og det kriminalpræventive tilsyn	2
Samrådet har en mission – også efter 1. januar 2007	3
Uddrag af Århus Amts forretningsorden for Samrådet vedrørende psykisk handicappede lovertrædere	8
Samrådsfunktionen efter 1. januar 2007, jf. rammeaftalerne mellem de fem regioner og de respektive kommuner.....	10
Århus Amts Samråd - et værdifuldt og kompetent samarbejdsorgan for statsadvokaten.....	11
Tilsynet skal forhindre ny kriminalitet – derfor er det så vigtigt	12
Nyheder	15

NDU-nyt

Nr. 3 – januar 2007
Nyhedsbrev fra det landsdækkende
Netværk vedrørende Domfældte
Udviklingshæmmede (NDU)

Redaktion
Netværkskoordinator
cand.scient.pol.
Lars Sandberg (ansv.)
NDU@regionmidtjylland.dk
Engtoften 5,
8260 Viby J.
2172 9197. Nyt telefonnummer
vil blive oplyst på www.ndu.dk

Stud.scient.pol.
Lise Udsen
Stud.mag.
Anne Kamille Klausen

Januar 2007

Produktion og tryk
Zeuner Grafisk A/S
673-05-002
Oplag: 1.200
Eftertryk tilladt med kildeangivelse
Forside: Østruplund

ISSN 1901-2101